

Gozdarski sejem Elmia Wood 2001 in slovensko gozdarstvo

Vsakih nekaj let se v gozdovih blizu švedskega mesta Jönköping zberejo vodilni proizvajalci gozdarske opreme. Elmia Wood je neke vrste romarska Meka, kjer je na ogled vrhunska tehnika in tehnologija izkoriščanja gozdov. Od 6. do 9. junija je petsto podjetij na osmih hektarjih površine razkazovalo stroje in naprave pri praktičnem delu, kar je svojevrstna privlačnost tega sejma.

Sejemska prireditev je prilagojena severnjaškim geografskim in reliefnim razmeram, ki jih z lahkoto premagujejo večosni kolesniki z uveljavljeno nordijsko tehnologijo kratkega lesa, imenovano CTL (Cut to length). Za metodo, ki prodira tudi v srednjo Evropo, je značilno in hkrati nenavadno, da med delom delavec ne stopi na gozdna tla in da se z roko sploh ne dotakne lesa, če pa že, potem samo v času odmora, ko zakuri ogenj in si skuha tradicionalno gozdarsko kavo. Da je res tako, potrjuje skromna zastopanost izdelovalcev motornih žag, vitlov in prirejenih gozdarskih traktorjev, torej strojev, ki so prilagojeni konvencionalni sečnji in spravilu lesa v težjih gorskih razmerah ter zlasti za drevesne vrste listavcev, za katere še niso izumili mehanizirane tehnologije pridobivanja lesa. Na področju klasične tehnike se namreč že dobri dve desetletji ni zgodilo nič revolucionarnega, delo z motornimi žagami in spravilo s traktorskimi vitli ostaja še naprej težaško, nevarno ter zdravju škodljivo. Medtem pa so delovna mesta strojnikov forwarderjev in harvestrov močno humanizirali, in to ne samo v fiziološkem pogledu (ergonomsko izpopolnjene in klimatizirane kabine), temveč tudi v psihofizičnem, saj so računalniki prevzeli glavno breme zapletenega in hitrega odločanja. Učinki teh robotov so enormni, delovne operacije potekajo z velikansko hitrostjo in se sočasno prekrivajo. En delavec lahko poseka, oklesti in razreže do sto m³ dreves v eni uri, drevo debeline 35 cm prime in odreže prej kot v petih sekundah, med kleščanjem pa je pomik debela kar neverjetnih 4 m/s. Računalniška integracija je avtomatizirala posek in izdelavo ter omogoča še veliko več, npr. programirano prednastavitev ogrevanja stroja in kabine ter daljinsko upravljanje.

Med armado monstroznih strojev je vzbujala največ pozornosti najnovejša kombinacija forwarderja in harvestra, ki je v enem stroju združila agregat za podiranje, kleščanje in razžaganje z vozilom za nakladanje in prevoz do ceste. Proizvajalci zagotavljajo, da bodo s temi harwarderji še dodatno znižali izdelavne stroške in zmanjšali obremenitve tal, saj

bo namesto dveh strojev po gozdu lomastil en sam orjak.

Sejemsko prireditev so poživljali tudi zanimivi prikazi zgodovinskih tehnik dela (izdelovanje kamnitih sekir, strojno izdelovanje skodel, oglarjenje, spravilo in prevoz lesa s konji) in mikavno preverjanje gozdarskega znanja s poljudnimi vprašalniki in testi. Posebno pozornost so namenili obnovljivim rastlinskim virom za pridobivanje "zelene" energije. Razstavljeni so bili raznovrstni stroji za cepljenje in sekanje lesa ter posebna novost: samohodni stroji za paketiranje sečnih ostankov. Poleg težke mehanizacije je bilo na sejmu tudi veliko drobne gozdarske opreme in zaščitnih sredstev, med katerimi so se skoraj izgubili pridelovalci sadilnega materiala in privrženci računalniške informatike.

Razvoj gozdarske tehnike je izjemno hiter, procesi so organizirani okrog tehnologij, težišče pa je v ljudeh oziroma v sposobnosti ustvarjeno znanje uporabiti v proizvodnji. Toda razvoj in napredek, ki ju narekuje turbo kapitalizem, skriva v sebi grozečo past za standard in demokracijo, kajti posledica take rasti bo vedno večja brezposelnost. Ta bo najbolj prizadela delovno intenzivne panoge in še prav posebno razdrobljeno slovensko gozdarstvo. Sicer pa so posledice totalne globalizacije najbolj očitne v zmanjšanju števila zaposlenih pri največjem razstavljavcu gozdarskih strojev, koncernu CAT (Caterpillar), ki je leta 1979 zaposloval okoli 100.000 delavcev, osem let za tem pa samo še 65.000 oseb ter ob tem še povečal prihodke in dobiček (Vir: Martin, H. P. & Schumann, H., Die Globalisierungsfälle).

Čeprav je večina razstavljenih tehnik za naše domače razmere neprimerna, prevelika, preokorna in predraga, smo prireditev zapuščali s trpkim spoznanjem, da vedno bolj zaostajamo in da se razlike med našim in evropskim gozdarstvom poglobljajo. K temu je svoje dodala globalizacija trgov lesne surovine, ki zaostruje vrednostno razlikovanje lesne surovine. To velja še prav posebno za listavce, ki pri nas prevladujejo. Slovensko gozdarstvo zato ne bo nikoli konkurenčno z množičnimi in malovrednimi izdelki, naša edina možnost je usmerjenost v visokovredne gozdne proizvode. In slovenski gozdovi so predestinirani za pridelavo takega lesa, zato je naš glavni izziv zagotavljati kakovostno lesno surovino ob čim nižjih stroških ali, povedano drugače, izdelki morajo biti poceni in vrhunske kakovosti.

Mladi Švedi začudeno strmijo v monstrozne stroje, ki odjedajo delovna mesta njihovim staršem

V Evropi se povečuje površinski delež gozdov, njihove lesne zaloge in prirastki, zaradi česar prihaja do presežkov lesa. Preveliko ponudbo povečuje tudi vedno večji delež recikliranega papirja (preko 50 %). Posledice so zaznavne v znižanih ali stagnirajočih cenah lesnih sortimentov in tudi trendi porabe in cene lesa na evropskem tržišču so še vedno usmerjeni navzdol.

Z učinkovito tehniko in terenskim razmeram prilagojeno tehnologijo lahko gozdarsko razvitejše družbe znižujejo proizvodne stroške in s tem omilijo neugodne posledice manjših prihodkov od prodaje lesa. V naših razbrzdanih, goratih in razdrobljenih razmerah so take

možnosti nezatne, stanje pa še poslabšuje uničujoča gozdarska politika. Posledice so vsak dan bolj očitne, saj po letu 1990 slovensko gozdarstvo ne dosega nobenega pomembnejšega cilja. Brez zadostne, kontinuirane in strokovne nege ne bomo pridelali debelega in kakovostnega drevja, brez pospešene gradnje gozdnih prometnic pa ne bomo znižali proizvodnih stroškov. Za preživetje slovenskega gozdarstva morata biti izpolnjena oba pogoja. Predvsem pa bi se morali odgovorni oblastniki zavedati, da bodo naši zanamci odvisni od tega, kako ravnamo z gozdovi danes.

Mitja Cimperšek

Fotografski natečaj za zgibanko Gozdni bonton

Zveza gozdarskih društev Slovenije razpisuje fotografski natečaj za slikovno opremo zgibanke Gozdni bonton. Na natečaju pričakujemo fotografije, ki kar najbolje ilustrirajo 10 zapovedi gozdnega bontona:

1. Gozdno cvetje, gobe, plodovi in mah so nujni za življenje gozda, njihovo nabiranje je omejeno s predpisi.
2. Ogenj uniči drevesa, druge rastline in živalski svet, zato v gozdu ne kuri.
3. Vožnja v gozdu je dovoljena le po urejenih gozdnih cestah.
4. Majhna in velika drevesa ter grmi so živa bitja, zato jih spoštuj in ne poškoduj.
5. Kažipote, ograje, mostove, klopi in drugo ohrani nepoškodovano za vse obiskovalce gozda.
6. Živali so zelo plašne in se pred človekom umaknejo. Hodi tiho, da jih ne boš vznemirjal/a.
7. Smeti v gozdu pričajo o človekovem nespoštovanju gozda. Pospravi jih za seboj in odnesi v smetnjak.
8. Psa in druge domače živali vodi na vrvi.
9. Poti v gozdu nas vodijo in nam odstirajo zanimivosti iz zakladnice narave. Uporabljal jih, in ne hodi po brezpotjih.
10. Voda je dragocena. Gozd jo čisti, zadržuje in nam jo pomaga ohranjati pitno. Sodeluj pri tem tudi ti, in ne spuščaj v vodo ali gozdna tla škodljivih snovi.

Natečajno gradivo pošljite do 15. septembra na naslov ZGDS, Večna pot 2, 1001 Ljubljana, s pripisom Gozdni bonton. Oddanemu gradivu je potrebno priložiti osebne podatke (ime in priimek, naslov, EMŠO, žiro račun in davčno številko). Izbrane fotografije bodo honorirane po merilih ZGDS. Rezultati natečaja bodo objavljeni v Gozdarskem vestniku.

Vljudno vabljeni k sodelovanju!